

Філімонова І. А.

аспірант,

викладач кафедри професійної освіти та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна

СТАН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми. Кінець ХХ – початок ХХІ століття позначився привертанням уваги до проблем професійно-технічної освіти. Здобуття Україною незалежності актуалізувало як пошуки подальшого розвитку систем професійної підготовки робітничих кадрів, так і необхідність наукової реконструкції та узагальнення закономірностей, специфіки та особливостей їхньої генези [7, с. 190].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та зарубіжній науці налічується велика кількість наукових праць, присвячених актуальним питанням стану та розвитку професійної освіти, зокрема, над проблемою забезпечення кадрового потенціалу працювали А. Гуржий, О. Дубасенюк, В. Зайчук, О. Коваленко, М. Лазарєв, Т. Лазарєва, О. Щербак та ін.; питанням теорії та практики навчання присвячені роботи Д. Гельфанової, Т. Герлянд, Р. Гуревича, З. Курлянд, В. Лозовецької, Н. Ничкало, Л. Тархан, С. Ткачука та ін.

У своїх дослідженнях вчені наголошують на тому, що з процесом ринкових економічних трансформацій в Україні відбулися певні переоцінки суті, призначення, функцій професійної освіти. Якщо донедавна таку освіту розглядали як простий засіб відтворення «робочої сили», то у сучасних умовах – це джерело активного відродження та росту економічно і соціально активних груп населення, які можуть працювати в усіх сферах суспільного виробництва [1]. Однак, незважаючи на значну увагу, приділену багатьма науковцями цій

проблемі, протиріччя у кадровій політиці професійної підготовки за останні роки набувають системного характеру, що спричинює дискомфорт для національної економіки, знижує рівень конкурентоспроможності робітничого потенціалу.

Мета статті – розкрити основні проблеми та протиріччя кадрової політики і розвитку професійної освіти в Україні та конкретизувати основні умови підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи сучасний період розвитку професійно-технічної освіти, слід зазначити, що державними органами було підготовлено та прийнято ряд нормативно-правових документів таких як: Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Концепція професійної освіти України, Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [10-13].

Дуже важливим в контексті законодавчого забезпечення є розробка і прийняття Закону України «Про професійну освіту». Зasadничі принципи закону такі: непорушність конституційного права громадян на безоплатне здобуття першої професійної освіти; нова різнорівнева та багатоканальна структура фінансування і відповідні стимули для приватних інвестицій у сектор; нова модель замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів; інтеграція професійної освіти з національною рамкою кваліфікацій; передача значних управлінських повноважень на регіональний рівень; незалежний контроль якості освіти; широка автономія закладів професійної освіти [3, с. 6].

Разом з тим у системі професійно-технічної освіти залишається низка проблем, які вимагають пошуку нових підходів до підготовки кадрів для системи професійно-технічної освіти. На фоні відносно стабільного попиту на робітничі професії в державі скорочується загальна кількість професійно-технічних навчальних закладів, що впливає на щорічне згортання професійно-технічної освітньої галузі [6, с. 11]. Кількість професійно-технічних навчальних закладів суттєво зменшилась: якщо в 1991 році в нашій країні функціонувало 1250 професійно-технічних училищ, то у 2002 році їх налічувалось 950, а в 2016 –

лише 817 [8]. В зв'язку з чим очевидним є факт невиконання урядових завдань, зобов'язань, які викладені у вище згадуваних програмах.

В умовах модернізації освіти України особливо важливою є проблема професійної підготовки фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, компетентних, які вільно володіють своєю професією [5, с. 191]. У концепції розвитку професійно-технічної освіти в Україні особлива увага приділяється формуванню якісно нового типу педагога, який органічно поєднує функції викладача та майстра виробничого навчання [9, с. 41]. Характерна для сьогоденної ситуації модернізація виробництва вимагає підготовки працівників, що легко пристосовуються до мінливих умов, готових змінювати свою професію і ступінь відповідальності, а значить, і здатних навчитися новій професії [4 с. 273].

Система підготовки кадрів вищої кваліфікації, зокрема, майбутніх фахівців-технологів – викладачів навчальних закладів професійно-технічної освіти – є одним з головних напрямів діяльності сучасної вітчизняної освіти. Це зумовлено пріоритетним значенням підготовки для економіки України конкурентоспроможних, високопрофесійних і компетентних фахівців, а також необхідністю ефективної підготовки фахівців у педагогічному вузі згідно із сучасними соціально-економічними вимогами [2, с. 133]. Це завдання мали б вирішити в першу чергу колективи викладачів професійно-технічних навчальних закладів, які мають вищу інженерно-педагогічну освіту. Але в цих навчальних закладах також існує проблема кадрів – проблема укомплектованості інженерно-педагогічними кадрами. Крім того на сьогодні для значної частини працездатного населення України украй важко подолати психологічний бар'єр переходу з позиції найманого державного працівника до позиції активного суб'єкта ринку праці: необхідно самостійно вести пошуки високооплачуваної роботи; через високу рухливість кон'юнктури ринкової економіки кожній людині доводиться декілька разів протягом трудового життя змінювати професію [4 с. 272].

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку країни система підготовки кваліфікованих робітничих кадрів має базуватися на сучасному законодавчому та нормативному забезпеченні, науково обґрунтованих критеріях оцінювання якості навчального процесу, державних стандартах професійно-технічної освіти, результатах моніторингу попиту та пропозицій потреби регіональних ринків праці у робітничих кадрах, ґрунтуватись на інноваційній моделі розвитку.

Перспективи подальших досліджень полягають в узагальненні поглядів науковців на зміст інженерно-педагогічної діяльності майбутніх фахівців-технологів та виокремлення її складників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білий Л. Особливості розвитку вищої професійної освіти в Україні та сучасні тенденції в управлінні освітою / Л. Г. Білий // Педагогічні науки. Вісник Нац. ак-ї Держ. прикорд. с-би Укр. – 2012. – № 1. – 12 с. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_1/12blgtuo.pdf.

2. Гельфанова Д. Особливості фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів / Д. Д. Гельфанова // Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту. Сер. : Педагогіка . – 2009. – № 3. – с. 131-135.

3. Гриневич Л. Професійно-технічна освіта – це частина національної безпеки країни / Л. Гриневич // Професійно-технічна освіта. – 2016. – № 2. – С. 4-7.

4. Добролюбова М. Формування професійної компетентності кваліфікованих робітників / М. Добролюбова // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2010. – № 2. – С. 271-276.

5. Ігнатюк О. А. Формування індивідуальної траєкторії особистісно-професійного розвитку майбутніх інженерів / О. А. Ігнатюк // Наук. вісник Мик. держ. ун-ту “Київський політехнічний інститут.” – 2008. – Вип. 20. – С. 191-197.

6. Кремень В. Професійній освіті потрібна цілісна, ефективна державна політика і сучасний науковий супровід / В. Кремень // Професійно-технічна світа. – 2016. – № 2. – С.10-13.

7. Лаптева А.В. Еволюція розвитку системи підготовки кваліфікованих робітничих кадрів в Україні протягом ХХ століття / А.В.Лаптева // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Екон. Науки. – Вип. 22. – Ч. 1 – 2012. – С. 190-195.

8. Міністерство освіти і науки. Оф. сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/08/18/onlajn!-pedagogichna-konferenciya-shhodo-pidsumkiv-rozvitku/>. Дата звернення 18.08.2016 р.

9. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта : міжнародний аспект / Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – 380 с.

10. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 № 896 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.

11. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

12. Про вищу освіту : проект закону України № 1187-1 від 11 січня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45439.

13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/documents/15828.htm.